

УДК [7.045:739.2]:32

DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v053.2025.36>**О. М. Іщенко**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3832-2403>

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри філософії гуманітарних наук

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

І. А. СайтарлиORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8253-4898>

доктор філософських наук, професор,

професор кафедри філософії гуманітарних наук

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

МОВА ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС У СВІТОВІЙ ПОЛІТИЦІ

Постановка проблеми. Як невід’ємна складова різноманітних культурних епох та практик, починаючи щонайменше з первісної доби, ювелірні прикраси супроводжують людство завжди, що підтверджують різноманітні історичні свідчення та культурні артефакти: давньоримські браслети, ренесансні намистини із перлів, або сучасні ювелірні вироби, залишаються знаковим втіленням народного мистецтва відповідного періоду.

Так, у стародавньому світі давньоримські браслети виконували функцію амулетів, адже давні римляни свято вірили, що їх прикраси є втіленням духу та магії епох. У середньовічну добу лицарства й вельможного панства, ювелірні прикраси символізували соціальне становище їх власників. Утім, оздоблені дорогоцінними каміннями підвіски, кольє тощо репрезентували мову традицій, несамоїтиї пристрасті, прагнення власника до розкоші. В епоху Ренесансу прикраси уособлювали в собі елегантність, вишуканість, природну гармонію та красу по новому відображаючись у творчому мистецтві.

У так званий модерний період розвитку цивілізацій, ювелірні вироби отримали вже додаткове символічне навантаження, пори те, що декотрі їх історичні функції, зокрема статусна, політична та естетична залишаються актуальними і по сьогодні, відбиваючи тенденції, цінності сучасного суспільства. Поряд з цим, різноманітні прикраси (сережки, підвіски, брошки, каблучки, намиста тощо) сьогодні набувають усіляких значень у межах етнічних культур, виступаючи носіями закодованої інформації про світогляд, традиції та національну ідентичність.

Таким чином, у соціальному аспекті власної актуалізації, коштовні вироби здатні, насамперед, підкреслювати статус їх власника, або створювати таку ілюзію, акцентуючи увагу на його витонченому смаку, успішності, респектабельності, авторитетності. Вони

постають своєрідним способом комунікації людини у суспільстві. Нині аксесуари, прикраси з просто красивих деталей перетворюються на акцентовано-виразний інструмент невербального комунікативного акту (досвіду), що вдало передає соціальні, культурні, емоційні меседжі без зайвих слів.

Особливої актуальності мова прикрас набуває у великій політиці серед жінок, які все частіше висловлюють свої думки та ідеї, чи демонструють свої наміри, мотиви поведінки й діяльності за допомогою одягу, аксесуарів. Ювелірні вироби стають символічною мовою не лише персонального стилю, завершеного образу політичних діячок, а й уособленням їх політичної мудрості та компетенцій у контексті посилення дипломатичних позицій, вираження зовнішньополітичної лінії держави. Сьогодні «робочі» ювелірні гардероби жінок у сучасній політиці є надзвичайно яскравими, креативними, змістовними, досить неоднозначними, де в прикрасах закладений особливий символічний зміст, іноді очевидний, а часом – прихований. Тож, «ювелірні висловлювання» у світовій політиці вже набувають нової конотації, що вимагає ґрунтовного дослідження, привертаючи до себе увагу фахівців у галузі міжкультурної комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій демонструє неабиякий науковий інтерес до вивчення так названої мови прикрас. Особливий внесок у розробку означеної тематики здійснили зарубіжні автори, що знайшло своє висвітлення у відповідних працях: *Margaret MacMillan (2014) The Mighty and the Meek: How the World's Top Diplomats Really Make Decisions; Kathleen Hall Jamieson, Kathleen Hall Jamieson (2007) Madeleine Albright and the Rhetoric of Constraint; Burack E. (2022) An Ode to Madeleine Albright's Best Brooches.* Поряд з цим практичні аспекти ювелірної дипломатії у вирішенні міжнародних

питань окреслені в автобіографічних книгах *Madeline Albright* (2009) *Read My Pins: Stories from a Diplomat's Jewel*; *Margaret Thatcher* (1995) *The Path to Power* та різноманітних статтях *Cochrane L.* (2013) *The Margaret Thatcher look: from the pearls to the handbag*; *Royce-Greensill S., Llewellyn T.* (2020) *A closer look at Margaret Thatcher's penchant for jewellery and watches*.

Осмилення проблеми в контексті ділового іміджу сучасного політика значною мірою представляється в роботах вітчизняних науковців О. Пеленської, В. Головченко, Р. Михайлова, О. Костюченко, В. Шкабаро, Ю. Палєєва. Невербальні аспекти публічної комунікації в політичному дискурсі репрезентуються в наукових доробках дослідників В. Демченко, Н. Ковальської, Л. Богадьорова, В. Дубик.

Незважаючи на велику кількість загальних досліджень, залишається потреба в детальному осмиленні наочних елементів невербальної комунікації (одягу, аксесуарів, прикрас) у комунікативному полі світової політики.

Метою статті є дослідити символічно-знакову мову прикрас у передачі різноманітних меседжів жінками-політиками у якості м'якого інструмента політичної сили на міжнародній арені.

Виклад основного матеріалу. Сьогодні жінки-політики можуть чудово маніпулювати громадською думкою, увагою та настроєм за допомогою своїх «ювелірних хитрощів». Невід'ємним компонентом модного луку політиків є брошка (від. франц. – «broche» – довга голка), досить незвичний, але виразний аргумент переконань у міжнародних переговорах. Як найпопулярніша прикраса у світовій політиці вона має давню історію починаючи з бронзової доби. З історії відомо, що на світанку цивілізації людина скріплювала своє вбрання за допомогою рослинних шипів, кісток, зубів тварин тощо (адже ґудзиків, на кшталт іншим засобам фіксації тоді ще не було). З часом, завдяки винаходу металу, прикраса набувала нових форм і розмірів. Так, у Давній Греції, Римі тканину на плечі вже закріплюють фібулами, у епоху Середньовіччя шатними шпильками – аграфами, якими шпилили краї і коміри вбрання. Згодом Епоха Ренесансу надає прикрасі вишуканості, вона вже складається з декоративної частини та рухомої голки, яку знерухомлюють гачком, відтак осучаснюється. Вважається, що моду на брошки запровадила фаворитка французького короля Людовика XIV, письменниця Марі де Севіньє, найулюбленішою прикрасою якої була брошка-бант, виконана із двох частин, верхньої – банта, нижньої – підвісок. Ренесансна коштовність стає демонстрацією особливого стилю, яскравого образу, набуваючи специфічної «мови» в контексті любовних інтриг,

політичних змов і пліток при дворі. З історичних фактів відомо, що романтична гра («Love Affair») серед знаті тих часів була немислимою без цієї коштовності. Приміром, алмазна брошка на правому плечі символізувала згоду на побачення, або що воно неодмінно станеться, а витончена прикраса з рубінами, прикріплена в зоні декольте сигналізувала: «не сьогодні». Втім, символічно-вишукана мова брош передбачала й декотру деталізацію: чарівна брошка з ліліями «призначала» побачення «у затишному садочку», а ніжна, аметистова фіалка віщувала про зустріч в особистих покоях панянки. Так, брош у вигляді довгої голки інтерпретувалася як засіб передачі секретної інформації, хоча її зчитували у різних підтекстах: «намічається стеження», «планується зустріч», «будьте обережними, ця людина небезпечна». Таким чином, проста, на перший погляд, прикраса перетворюється на таємний комунікативний інструмент усієї французької дипломатії.

Починаючи з середини XVII – до кінця XIX ст. брошка залишається однією із статусних прикрас європейської знаті та королівських осіб. Королева Вікторія запроваджує моду на жалобні брошки, декоровані чорними діамантами, розширюючи ювелірний асортимент виробу. «Вітриною добробуту» стають коштовності англійської корони – брошка-бахрома «Водоспад», брошки «Любовний вузлик», «Квітковий кошик», «Пантера», «Фламінго», броши із перлів тощо.

У XX ст. ювелірна прикраса брошка набуває нового дипломатичного сенсу, її починають носити на грудях або на комірі. Ідея використання брошок-знаків у дипломатичних цілях у світовій політиці належала американській дипломатці чеського походження, послу США в ООН (1993–1997), держсекретарю США (1997–2001) *Мадлен Олбрайт*. В її діловому гардеробі брошки не просто елемент персонального стилю, який ефектно завершую образ власниці, це особливе невербальне послання співрозмовникові, яке до того ж має наочну форму вираження (від відстоювання позицій Білого дому до гучних заяв світові).

З автобіографічних фактів відомо, що красномовство брош Мадлен Олбрайт пов'язано з воєнними діями в Перській затоці. Як зазначала сама Олбрайт у книзі «Читайте мої брошки: історії з дипломатичної скриньки»: «Без Саддама Хусейна нічого б не сталося. У той час США були категорично проти резолюції про визнання Іраку. Через вторгнення Саддама Хусейна до Кувейту нам доводилося говорити про нього щодня. Іранські ЗМІ, які на той час контролювалися урядом, порівнювали мене з «неперевершеною змією». Так сталося, що у мене була брош-змії (рис. 1) і я вдягла її на наступну зустріч по Іраку» [1, с. 87].

Рис. 1. Брошка змія

Згодом, на одній із прес-конференцій в ООН, відповідаючи на запитання стосовно режиму Саддама Хусейна, Олбрайт напівжартом відповіла «Читайте мої брошки! Це ювелірна дипломатія». Так, прикраса змії в контексті підступності, зла, пробудження динамічної сили перетворилася на потужний інструмент комунікації і започаткувала «новий підхід у дипломатії». Перебуваючи на посаді представниці США при ООН Олбрайт посприяла закінченню Холодної війни і підтримці демократії в країнах Східної Європи. Нову віху в міжнародних відносинах між Сходом і Заходом (1992 р.) після падіння Берлінського муру, політикиня відобразила у вигляді брошки,

зробленої з уламків Берлінської стіни. Прикраса уособлювала перемогу над розколом, відображала надію на співпрацю, символізувала готовність до створення нових зв'язків у світі.

Як інструмент дипломатичної мови брошка завжди підкреслювала виразність сказаного жінкою-політиком. Після трагедії, що сталася над міжнародними водами між Кубою та Флоридою (кубинські винищувачі збили два американських неозброєних цивільних літаків) (1996 р.), на прес-конференцію Олбрайт з'явилася з пришпиленою брошкою у вигляді синього птаха з опущеною головою в жалобі за чотирма кубино-американськими пілоти. То був розпізнавальний знак скорботи та співчуття, символічний відбиток емоційного стану Олбрайт як її особистісної реакції на трагедію. Відтак, устелене табу на емоції в політиці та дипломатії офіційної особи було порушено за допомогою естетичної-символізації.

У дипломатичній діяльності Мадлен звичайна жіноча прикраса іноді перетворювалася на повноправного учасника політичних баталій. Скажімо, під час суперечки з палестинським лідером Ясіром Арафатом щодо компромісу на Близькому Сході, Олбрайт віддала перевагу шпильці – осі (рис. 2), давши зрозуміти про своє негативне ставлення стосовно конфлікту, відсилаючи до девізу Мохаммеда Алі: «Пурхати як метелик, жалити як оса». На зустрічі з північнокорейським лідером Кім Чен Іром державна діячка обрала брошку «нескромного» розміру – американський прапор (рис. 3), щоб передати силу і впевненість своєї країни у найскладніших обставинах. У такій формі натякаючи опоненту, що не варто випробувати ракети великої дальності, загрожуючи території США.

Власну позицію держсекретар висловила апелюючи до «дипломатії брошок» на офіційній зустрічі з російськими представниками після того, як американська розвідка знайшла в переговорній кімнаті підслуховуючий пристрій. Одягнувши брошку у формі жука очільниця, американ-

Рис. 2. Перемовини з Ясіром Арафатом

Рис. 3. Зустріч з Кім Чен Іром

Рис. 4. Шпилька-ракета

ської дипломатії таким наочним невербальним елементом присоромила опонентів, показуючи, що не боїться різних методів шпionажу і відкрита до чесних переговорів у політичній грі. На перемовинах з питань протиракетної оборони на зустріч з міністром закордонних справ Росії Ігорем Івановим державна діячка одягнула шпильку у вигляді ракети (рис. 4). Обговорюючи план скорочення балістичного арсеналу міністр лукаво запитав: «Це одна з ваших ракет-перехоплювачів?». Вона відповіла: «Так, ми вміємо робити їх дуже маленькими. Тому готуйтеся до серйозних перемовин» [1, с. 94]. Зустрічаючись на саміті з президентом Російської Федерації Володимиром Путіним головний дипломат Сполучених Штатів Америки пришпилила на лацкан піджака три мавпи, які закривали верхніми кінцівками очі, рот і вуха. Мавпочки символізували спритність, здатність виконувати різні трюки, хитрувати і прикидатися. Так композиція: «Нічого зайвого не бачу, нічого не чую, нічого не скажу» вказувала на байдуже ставлення президента Росії щодо порушення прав людини в Чечні.

Втім, прикраси Олбрайт не завжди виконували функцію символу незгоди чи заперечення своїх політичних опонентів. Через розмаїття прикрас вона іноді висловлювала свої схвалення та робила компліменти. Приміром на зустрічі з президентом ПАР Нельсоном Манделою вона одягла символ африканського континенту – зебру, Сирійського президента Хафеза аль-Асада, чие ім'я з арабської перекладається як «лев» зустріла на знак поваги з цим хижак на лацкані, південно-корейського президента Кім Де Джунга, який проводив миролюбну політику «сонячного сяйва» порадувала значком у вигляді сонця.

У світовій політиці брошки Мадлен Олбрайт стали її дипломатичним підписом: метелики та сонечка сигналізували про її гарний настрій, шпильки у вигляді сонця та квітів «говорили» про процвітання і щастя, броши із сонячними променями, повітряні кульки – означали великі надії, павуки попереджали про її лукавство, черепахи демонстрували нетерпіння, равлики свідчили, що перемовини йшли повільно, краби – вона має справу з дратівливими людьми. Таким чином, брошки як дипломатичний засіб використовувались, щоб «завести розмову, зламати лід, відзначити особливу подію та задати настроїв на день» [1, с. 56].

Особливе місце в ювелірному гардеробі держсекретаря займала патріотична тематика, знакові символи Америки – прапори, орли, барабани, сурми, голова статуї Свободи із циферблатами замість очей, шпилька з зображенням будівлі Капітолію, червоно-біло-синій орел з циліндром дядька Сема, булавка-анлант тощо.

Рис. 5. Брошка Розрив скляної стелі

Проте найбільш знаковою для самої Мадлен Олбрайт була брошка – «Розрив скляної стелі», одягнена з нагоди призначення її на посаду Держсекретаря. Вона несла в собі особистий сенс (кар'єрний успіх), пробиття «скляної стелі» політичного життя жінками. Так, досягнення «власної стелі» у великій політиці відкрило дорогу до Білого дому іншим жінкам (на посаді держсекретарів Кондолізе Райс (2005–2009), Гілларі Клінтон (2009–2013)).

Використовуючи брошки (шпильки) в «особистому дипломатичному арсеналі» протягом усієї своєї кар'єри, держсекретар Мадлен Олбрайт не лише інформувала про характер зовнішньої політики США, а й висловлювала свій настрій, ставлення до переговорів і країн, які вона обговорювала та відвідувала. Урізноманітнення брош дозволяло їй підкреслювати міць власної позиції – позиції жінки при владі, демонструючи характер і силу духу, безпосередньо впливаючи, та іноді навіть контролюючи політику держав.

Ювелірні вироби стають потужним інструментом символічного впливу і в сучасних практиках міжнародних відносин, «промовляючи» більше ніж самі жінки-політики. Не менш вагоме місце прикрас в політичному комунікативному полі належить перлам, які усталено символізують владу, успіх, прагнення до перемоги, жіночність без ознак гламуру.

Протягом багатьох століть перли є показником високого соціального рангу, королівської влади, візуальним кодом багатства та могутності. З історичних фактів відомо, що перламутровими зернами кулястої (неправильної) форми захоплювалася королева Англії та Ірландії (Королева-діва) Єлизавета I. Показовими є її

сукні, на створення яких, в рамках єдинбурзького договору (завершення трьохсотрічного періоду англо-шотландських воєн) були використані практично всі шотландські перли. У такий спосіб Шотландія, яка визнавала свою поразку у війні, розплачувалася з Королівством. Ідея створення таких суконь стала сигналом політичної переваги та беззастережної влади британської корони. Любов до перлин поділяла і королева Сполученого Королівства та 14 країн Співдружності націй Єлизавета II, яка використовувала їх у передачі тонких повідомлень. Стримана на слова, Єлизавета II «голосно» та дотепно заявляла про свою позицію за допомогою ювелірних прикрас. Приміром, ювелірний стиль чудово зчитувався під час триденного державного візиту Президента США Д. Трампа до Великобританії (2018 р.). У перший день зустрічі з американським президентом у Віндзорському замку Єлизавета II прикрасила своє вбрання смарагдовою брошкою, подарованою подружжям Обама, тим самим натякаючи, що стосунки із сімейством 44-го президента Америки відрізнялися великою теплотою та взаєморозумінням. У другий день візиту на Її Величності була брош-сніжинка, подарована прем'єр міністром Канади Д. Трюдо у якого з Д. Трампом були, як відомо, натягнуті відносини. Проводжаючи американського президента Єлизавета II прикріпила на комірі велику перлинну брошку, яку одягала її матір ховаючи свого чоловіка.

Нині активні перлинні повідомлення з різноманітним підтекстом набувають сили під час міжнародних візитів, зустрічей, державних заходів, навіть у виборчих компаніях на пост очільника країни. Так, показовою є підтримка американських жінок кандидатури на посаду президента США (2019 р.) Камали Гарріс у соціальній мережі Twitter, де був запущений хештег *pearlsforkamala*, який заповнив увесь

інтернет-простір. Згодом більшість прихильниць висловили свою підтримку під час інавгурації Камали на посаду віце-президента США. Одягнувши різноманітні прикраси із перлин, прихильниці Гарріс тим самим демонстрували свою сестринську солідарність в контексті розширення прав і можливостей жінок в реалізації власних задумів. Адже, як відомо, намисто з однопітківних перлин для Гарріс це згадка про традиції Alpha Kappa Alpha Sorority, де нитка з 20 перлин уособлює 20 темношкірих засновниць (приєдналася до жіночого товариства в 1986 році, коли навчалася в HBCU, перлина – це символ АКА).

Перли завжди залишались візуальним меседжем, індексом «м'якої сили» в політичній сфері не тільки високопоставлених осіб, а й перших леді країн. За допомогою перлин Жаклін Кеннеді, Еліонора Картер, Ненсі Рейган, Барбари Буш, Гіллари Клінтон, Мішель Обама, Ельке Бюденбендер, Йоланта Кваснєвська демонстрували світогляд, відстоювали свої життєві принципи. Коштовний камінь виражав серйозність першої пані, діловитість і невибагливість, будучи синонімом мудрості, зрілості, свідчив про гідність і чистоту (невинність) [2, с. 176].

Перли як ознака традиційної жіночності та консервативних цінностей були невід'ємним атрибутом ділового стилю британської політичної діячки, прем'єр-міністра Великої Британії (1979–1990) *Маргарет Тетчер*. Під час перебування на державній посаді вона стала відома своїм стильним образом (рис. 6), що включав п'ять елементів: *зачіску* (непохитну шевелюру-шолом), *перлове намисто*, *великі перлинні сережки* як ознаку надійності, *синій костюм* – колір торі (Консервативної партії), *блузу з бантом* для пом'якшення образу, *прямокутну сумочку*. Її вбрання у вигляді костюмів розцінюється як

Рис. 6. Фірмовий стиль Маргарет Тетчер

«сталеву зброю» у світі «політики чоловіків». Так названі «power dressing» чи «power suits» були своєрідною уніформою, яка символізувала твердість характеру власниці. Строгий гардероб жінки-політика нівелювали блузи з об'ємними бантами пастельних або яскравих відтінків, з геометричними візерунками, квітковими принтами на шії.

Діловий стиль доповнювали дорогі сумки, як символ влади, високого професіоналізму, форма яких підкреслювала індивідуальність, а зміст відображав внутрішній світ власниці. Так, окрім важливих державних документів, вони містили паперові нотатки з цитатами відомих політичних діячів, які прем'єр міністр влучно використовувала у слушний момент.

«Як зброю з великим послужним списком», сумка містила безліч паперових контраргументів, володіння якими ставило жирну крапку у великих суперечках. Колишній міністр освіти Кеннет Бейкер згадувала: «Коли Меггі була справді проти, вона клала свою сумку на стіл у кабінеті і діставала зім'ятий папір. Щоразу, коли це траплялося, секретар кабінету бліднув, а міністр підводив очі до стелі. Багато міністрів проклинали вміст цієї жалюгідної сумки» [3]. Тож, поява сумки на столі знаменувала собою жорстку дискусію, що з часом спонукало до виразу: «давати хід сумочці» («handbagging» – означає поводитися з людиною безжально або нечутливо), тримаючи у напрузі, під час засідань, членів Кабінету Міністрів, Парламенту.

Публічний образ «Залізної леді» пом'якшували перли, що надсилали тонкі, але потужні повідомлення в контексті стабільності, послідовності та авторитетності. Намисто з перламутрових намистин, сережки-пусети або кліпси, у поєднанні з масивними каблучками, браслетами і наручним годинником втілювали традиціоналізм, діловий консерватизм, сталість гармонізуючи імідж британського політика. Невід'ємною частиною ювелірного вбрання Тетчер складали кілька класичних виробів: золота аметистова каблучка, браслет-галька із

золота з напівдорогоцінним камінням (подаровані чоловіком у 60-х рр.), що заявляли про сімейні цінності, вірність, надійність протягом усього життя. Дані ювелірні вироби стали знаковими у діяльності політичного лідера і залишалися невід'ємним атрибутом «уніформи» на різноманітних офіційних зустрічах, як-от під час рукостискання з Н. Манделою (1990 р.), Р. Рейганом (1984), М. Горбачовим (1984 р.).

Однак, неодмінною деталлю гардеробу в контексті естетичного вибору й політичного інструменту наочного невербального впливу для Маргарет Тетчер, як і для Мадлен Олбрайт, залишалися броши, закріплені на лацкані, вибір яких «відображав стан її душі». Ознакою самовираження «Залізної леді» була діамантова брош шеврон, прикраса у вигляді наконечної стріли, що підкреслювала її прямолінійність, рішучість, непримиримість у вирішенні багатьох політичних питань. «У політиці, якщо треба щось сказати, попроси чоловіка, – зазначала вона. – А якщо треба щось зробити, жінку» [4, с. 356]. Брошка візуально нагадувала політичному істеблшменту про її непохитну волю, цілеспрямованість, політичну твердість у прийнятті рішень. Найвищої символізації ювелірний виріб отримав у ключові моменти її життя, демонструючи силу та мужність: перед відставкою, після аудієнції з Її Величністю, у день відставки (1990 р.) у день виходу з парламенту (1991 р.). Так, вишукана прикраса, одягнута на лацкан піджака прем'єр-міністра сигналізувала, що політична діячка завжди готова до викликів. Діамантова брошка пізнього вікторіанського періоду у формі ластівки з рубіновим оком асоціювалася з початком весни, зчитувалася у якості умовного знаку відродження. Цей образ уособлював нові політичні ініціативи, зміни в соціально-економічній сфері привнесені урядом консерваторів. Рубінове око ластівки нагадувало про пристрасну натуру Тетчер, безкомпромісну у досягненні власних цілей в системі державного управління. Брош з діамантовою квіткою часів правління Георга III одягалася прем'єр-міністром для демонстрації

Двониткове перлинне
намисто

Сережки кліпси
з перлами

Аметистова каблучка

Браслет-галька

Рис. 7. «Уніформа» ювелірних прикрас Маргарет Тетчер

своїй відданості британським цінностям, традиціям, монархії під час відстоювання національних інтересів й авторитету країни на міжнародній арені, наголошуючи «...у тому, що стосується інтересів Великобританії, моя політика буде дуже дискримінаційною, і я буду непохитною у її захисті» [5, с. 238]. Прикраса символізувала спадкоємність та стабільність монархічної влади, підкреслювала статус Великої Британії як потужної світової держави.

Вишукані брошки різних форм у стилі Ар-Деко дозволяли прочитати настрій жінки-політика та її погляди на обговорювані проблеми, так, квіткові виражали почуття радості, прикраси у вигляді квіткових букетів наголошували на оновленні стосунків, шпильки – орхідеї дозволяли сподіватися на м'якість і теплоту у відносинах, тюльпани уособлювали впевненість у власних силах, а ось відома брошка у вигляді братків навіювала на роздуми, самозаглиблення власниці. Піднесений настрій, легкість, здатність до перетворень, трансформацій втілювали комахи, метелики, натомість анімалістичні ноти в прикрасах натякали на лідерські якості, безстрашність, сміливість, наполегливість, сильну хватку державного діяча в політичних дебатах.

Таким чином, витончений стиль прем'єр-міністра Великої Британії Маргарет Тетчер – це мова влади домінації, яка відстоювала «вікторіанські» цінності: повагу до сім'ї, закону та порядку, наголошуючи на працьовитості й захисті національних інтересів країни. Діловий імідж підкреслював унікальні риси власника, незламний характер, сталеву волю надаючи авторитетності та статусності в очах оточення. Ювелірні вироби (квіпси, кольє, брошки, браслети, каблучки) поставали потужним інструментом вираження повідомлень, створюючи особливий настрій та атмосферу під час публічних виступів, офіційних зустрічей, міжнародних перемовин.

Висновки. Вище викладене дозволяє стверджувати, що наочні елементи невербальної комунікації – ювелірні прикраси (сережки, каблучки, ланцюжки, намиста, браслети, брошки, кулони), аксесуари (годинники, шарфи, хустинки, сумки, окуляри, пояси) – це не просто красиві дрібнички, що демонструють смак власника, гармонійно доповнюють створений образ та відображають унікальний стиль людини, це складна «мова» різноманітних висловлювань у поєднанні з вербальними повідомленнями. Особливої популярності вони набувають у політичній сфері, де коштовності, з моменту їх появи, слугують певним способом комунікації у суспільстві, оскільки символічність їх співвідносна з високим соціальним рангом, владою, могутністю.

Без додаткових слів, нині ювелірні прикраси представляють жінок-політиків оточенню, акцентуючи увагу на їх успішності, статусності, авторитетності, тим самим формуючи «репутаційний капітал» власниці («робочі» коштовності М. Тетчер, «промовисті брошки» М. Олбрайт, ювелірна «уніформа» К. Гарріс). Ідеально підібрані прикраси державних діячок стають потужним інструментом міжнародної дипломатії, м'яким знаряддям державного мистецтва в якості чітких та обдуманих повідомлень в політичному просторі, створюючи особливий настрій та атмосферу на урочистих заходах, під час переговорів, робочих візитів на різних рівнях тощо.

Література

1. Albright M. Read My Pins: Stories from a Diplomat's Jewel. Publisher: Harper, 2009. 176 p.
2. Kunin Pearls M. Politics, and Power: How Women Can Win and Lead. Publisher: Chelsea Green Publishing, 2008. 256 p.
3. Moss V. How Margaret Thatcher turned her handbag into a weapon. 2020. 27 November. *The British Vogue* URL: <https://www.vogue.co.uk/fashion/article/margaret-thatcher-handbag>.
4. Thatcher M. The Path to Power. Publisher: Harper-Collins, 1995. 672 p.
5. Wilson E. A Very British Miracle. The Failure of Thatcherism. Publisher: Pluto Press, 1992. 240 p.

Анотація

Іщенко О. М., Сайтарли І. А. Мова ювелірних прикрас у світовій політиці. – Стаття.

У статті проаналізовані результати дослідження символічно-знакової мови ювелірних прикрас крізь призму комунікативної практики в сфері світової політики. З позиції системи сучасних політичних комунікацій висвітлюється специфіка наочного невербального спілкування, однією із конкретних форм вираження якої є ювелірні коштовності політиків.

Стверджується, що комунікативний потенціал ювелірних прикрас був історично зафіксований ще в Епоху Ренесансу, де використовувався як своєрідна «мова» в контексті любовних інтриг, політичних змов і пліток при дворі, в подальшому він знайшов своє відображення та активне застосування в контексті управління сучасними політико-комунікативними процесами. Підкреслюється, що особливої актуальності та важливого значення «ювелірні висловлювання», які можна ігнорувати, але вкрай важко не побачити, набувають у сфері світової політики та міжнародних відносин ХХ–ХХІ ст. Так, аналізуючи процес інструменталізації ювелірних прикрас у міжнародній політиці, автори даної статті посилаються на окремі кейси «ювелірної дипломатії», які яскраво демонструють характерні особливості та способи використання ювелірних коштовностей як альтернативного наочного інструменту культурної дипломатії.

Конкретні приклади наочних елементів невербального впливу у політичній практиці, зокрема, броши М. Олбрайт та Єлизавети II, намисто з перламутрових намистин, каблучки та кліпси з перлами М. Тетчер, коштовності К. Гарріс, переконливо засвідчують, що ювелірні прикраси створюють певний контекст політичної взаємодії, і тим самим відіграють особливу роль у формуванні та відстоюванні національних інтересів, посиленні переговорної позиції, самопрезентації політичних акторів. Аналіз практичного політичного досвіду багатьох впливових та авторитетних жінок-політиків доводить, що оволодіння «мовою ювелірних прикрас» є професійно значимою властивістю політика і невід'ємною складовою політичної діяльності.

Ключові слова: ювелірні прикраси, ювелірні вироби, коштовності, аксесуари, брошки, перли, символи.

Summary

Ishchenko O. M., Sajtarly I. A. The language of jewelry in world politics. – Article.

The article analyzes the results of the study of the symbolic and sign language of jewelry through the prism of communicative practice in the sphere of world politics. From the perspective of the system of modern political communications, the specifics of visual non-verbal communication are highlighted, one of the specific forms of expression of which is the jewelry of politicians.

It is argued that the communicative potential of jewelry was historically recorded back in the

Renaissance, where it was used as a kind of “language” in the context of love intrigues, political conspiracies and gossip at court, and later it found its reflection and active application in the context of managing modern political and communicative processes. It is emphasized that “jewelry statements”, which can be ignored, but are extremely difficult not to see, acquire special relevance and importance in the field of world politics and international relations of the 20th–21st centuries. Thus, analyzing the process of instrumentalization of jewelry in international politics, the authors of this article refer to individual cases of «jewelry diplomacy», which clearly demonstrate the characteristic features and methods of using jewelry as an alternative visual tool of cultural diplomacy.

Specific examples of visual elements of nonverbal influence in political practice, in particular, brooches of M. Albright and Elizabeth II, necklaces of mother-of-pearl beads, rings and clips with pearls of M. Thatcher, and jewelry of K. Harris, convincingly demonstrate that jewelry creates a certain context of political interaction, and thus plays a special role in the formation and defense of national interests, strengthening the negotiating position, and self-presentation of political actors. An analysis of the practical political experience of many influential and authoritative female politicians proves that mastering the “language of jewelry” is a professionally significant property of a politician and an integral part of political activity.

Key words: jewelry, jewellery, accessories, brooches, pearls, symbols.